

DROBNÉ POSUNY K OTEVŘENOSTI

Kryštof Eder

Mohlo by se zdát, že poetika Jiřího Hájíčka se vyčerpala a přežila. Zatímco na začátku kariéry sbíral jihočeský prozaik literární ceny jako na běžícím páse a v podstatě každá jeho novinka byla literární událostí, poslední Hájíčkovy díla už vplouvají do klidného mainstreamového toku, o který se literární kritika sice zajímá, ale spíše proto, aby mohla konstatovat, že to oblíbenému autorovi pořád ještě píše, žádná revoluce v jeho bibliografii se ovšem nekoná — a nejspíš už ani konat nebude.

Důvodů pro tento posun je více. Jednak Jiří Hájíček skutečně ze své poetiky nijak výrazně neuhýbá, minimálně od *Selského baroka* z roku 2005 píše dost podobně — lakonicky, střídme, bez patosu i bez výrazných autorských gest a tematizuje život na vesnici, střet mezi rurálním prostorem a městem, vysídlování vesnic, zachycuje, jak lidé jednadvacátého století ztrácejí vztah k půdě i tradicím. Druhým důvodem je fakt, že psaní o vesnickém prostředí, s nímž je Jiří Hájíček v podstatě od počátku své prozaické kariéry spojován a v němž platil svého času za solitéra, okupují nyní další autoři s výraznými a specifickými poetikami. Vedle krutého, mytického světa z románu *Cesta špendlíků nebo jehel* od Zuzany Říhové, absurdní *Destrukce* Stanislava Bilera či postapokalyptického *Surového tvaru* Lukáše Palána působí Hájíčkovy realisticky popisné vesnické osudy nevybojně, pro někoho snad až nudně.

Navíc se na první pohled může zdát, že budějovický rodák po dokončení své slavné „volné trilogie morálního neklidu“ — vedle zmíněného *Selského baroka* sem patří ještě *Rybí krev* (2012) a *Deštová hůl* (2016) — moc nemá o čem psát. Čtyři roky staré *Plachetnice na vinětách* byly nanicováním vyprávěním bez výrazného příběhu a rovněž četba právě vydaného *Draka na polní cestě* budí zpočátku spíše rozpaky. Jenomže i přes některé nedokonalosti tato kniha ukazuje, že hlavní síla Hájíčkovy psaní nemusí spočívat v pečlivě vystavěném příběhu spájejícím minulost s přítomností,

kteří zakládal čtenářskou atraktivitu zmíněné trilogie — fabule autorovy nové prózy je sice povlovná a nenabídne nám happy end ani výrazné vyústění, ale právě v tom tkví její přednost.

Syžet prózy je jednoduchý. Pětapadesátiletý rozvedený Tomáš vede v Novém Lhotci statek, žije s mámou, o dvacet let mladší partnerka Kristýna mu hned zkraje románu dá jasně najevo, že s ním do budoucna nepočítá, a Tomášův bratr s dětmi a vnoučaty do rodné vesnice moc nejedí. Nepříliš zářnou situaci v podzimu života sice alespoň částečně prosvětluje Tomášovy snahy udělat z chátrající chalupy, již se říká Peštovna, budovu pro dětský sbor vedený Kristýnou — tyto naděje jsou však brzy přehlušeny silnou investiční skupinou BIG DRAGON ASSETS GROUP, která začne skupovat akcie statku a chce nad ním převzít kontrolu. Tomáš se svým firemním partnerem Vlastou sice dělají, co mohou, aby vesnický podnik před bílými límečky z města ochránili, ale od začátku je jasné, že proti sobě mají příliš silného hráče.

Ve hře je přitom mnohé: tradice prohrává s bezskrupulózní touhou po zisku, obyvatelé vesnice, které poji léta přátelství (či nenávisti), se dostávají do pútek umělé vyvolaných zvenčí — a přetahovaná se silnou investiční skupinou si vybere daň i na zdraví dvou lokálních mohykánů zemědělského podnikání. Nastíněná příběhová linka možná zní jako začátek scénáře nějakého béčkového thrilleru, Hájíček ji však netlačí na sílu. Na pozadí příběhu především silně zní labutí píseň odcházejících tradic.

Tak jako ve svých předchozích titulech, i v *Drakovi na polní cestě* Jiří Hájíček občas balancuje na hranici kýče a přílišné návodnosti či doslovnosti. Tyto rysy ale vyvažuje tím, že Tomášův příběh nevede k barvotiskovému rozuzlení. Vyprávění zpochybňuje, jestli protagonista dělá dobře, když se za každou cenu drží půdy, k níž jej a jeho rodinu váže mnohaletá historie. Jestli náhodou není lepší cesta jeho bratra, který vyučuje psychologii v Heidelbergu

Jiří Hájíček
Drak na polní cestě
Host, Brno 2024
245 stran

a útěšně tloustne — či Kristýny, která se sice pokusila o návrat, ale brzy zjistila, že její život patří jinam.

Právě v této otevřenosti tkví výrazný rozdíl mezi volnou trilogií morálního neklidu a následujícími romány. Zatímco v *Plachetnicích na vinětách* ještě tento rys působil spíše jako autorská bezradnost, v novince se jej Jiřímu Hájíčkovi daří mnohem lépe ukočírovat a kniha díky tomu nabírá podmanivé elegické odstíny. I proto se člověk, který si autora pevně zaškatulkoval, může při dočítání *Draka na polní cestě* přistihnout při myšlence, že je zvědavý na jeho další počiny. S největší pravděpodobností se sice nebudou příliš lišit od jiných položek Hájíčkovy bibliografie, ale třeba i v nich dojde k drobným posunům, jež dělají rozdíl mezi tím, kdo dokola opakuje sám sebe, a tím, kdo si drží pevnou autorskou linku, aniž by vypravěčsky ustrnul. ●